

Монографія / П. Ю. Саух [та ін.]; ред. П. Ю. Саух. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 319 с.

3. Бистрова Ю. В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України / Ю. В. Бистрова // Право та інноваційне суспільство. № 1 (4). 2015. С. 27–28.

4. Сучасні методи та технології навчання у вищій школі України. Вища освіта України у контексті інтеграції до Європейського освітнього простору. Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції. Київ-Слупськ. 2016. С. 151-160.

5. Стрельников В.Ю. Сучасні технології навчання у вищій школі: модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МПК ПУЕТ / В. Ю. Стрельников, І. Г. Брігченко. Полтава: ПУЕТ, 2013. 309 с.

УКРАЇНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО ПІСЛЯ 24 ЛЮТОГО 2022 РОКУ

Іван КУРИЛО

студент групи Е-11-22

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Лариса ФІЛІПЕНКО

канд.іст.наук, доцент кафедри філософії та

педагогіки професійної підготовки

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

За рік повномасштабної війни, що почалася 24 лютого 2022 року, українське суспільство вимушено було постійно та швидко змінюватись реагуючи на ті неочікувані тяжкі обставини, що супроводжували цю страшну подію.

В даній статті ми намагаємось прослідкувати зміни що відбуваються в настроях та відносинах українського суспільства з початку повномасштабного вторгнення російських окупантів по теперішній час.

24 лютого 2022 року був днем, який змінив історію України. Ці бойові дії стали найбільшою війною в Європі після Другої світової війни. Даний конфлікт серйозно впливає на економічні, соціально-політичні відносини не тільки в Україні, а й в усьому світі. Але для нашої країни ця війна стала випробуванням на виживання тому, нам здається цікавим, прослідкувати як наше суспільство проходить цей важкий екзамен, як змінюються настрої, свідомість, ставлення громадян до влади.

Потрібно зазначити, що війна в Україні відбувається на тлі глибоких соціальних, економічних та політичних проблем. Вторгнення росіян значно поглибило ці проблеми та створило додаткові виклики для українського суспільства. Наприклад, збільшилася кількість біженців, які шукають притулок від насильства та небезпеки. Десятки тисяч родин опинилися в розлуці зі своїми близькими, втратили свої домівки.

На січень 2023 року, в Україні, за даними Міністерства з питань інтеграції, налічується 4.867.101 ВПО (Внутрішньо Переміщені Особи) — переселенці [1]. Опитування Міжнародної організації з міграції (МОМ) показало, що найбільше ВПО наразі у Київській та Дніпропетровській областях — понад 316 тисяч осіб, у Полтавській області — майже 200 тисяч, Вінницькій — 189 тисяч та Черкаській — 147 тисяч осіб [2,3]. Стосовно тих хто виїхав за кордон, за даними ООН з 24 лютого 2022 року по 3 січня 2023 року включно в Європі для тимчасового захисту зареєстровано 7 915 287 осіб [4].

Водночас, війна підірвала економіку країни, знизивши доходи та істотно збільшивши безробіття [5].

Згідно розпорядження уряду №246-р від 25.03.2022 був прийнятий план невідкладних заходів з переміщення, у разі потреби, виробничих потужностей суб'єктів господарювання з територій, де ведуться бойові дії та/або є загроза

бойових дій, на безпечну територію. Із цього в Україні, з метою збереження українського бізнесу від руйнувань, запрацювала програма Мінекономіки по релокації українських підприємств на безпечні території. Вже на початку квітня за ініціативи та підтримки «Прозоро. Продажі» запрацювала єдина онлайн-платформа для управління процесом переміщення, розроблена на базі програмних продуктів e-Docs та E-Tender [6,7]. Ці заходи мали врятувати український бізнес від знищення. Процес релокації бізнеса та промислових підприємств з одного боку дав можливість зберегти від руйнувань хоча б частину економіки але, з іншого боку – серйозно змінив логістичні ланцюги та концентрацію робочої сили в державі. В майбутньому це може серйозно вплинути на соціально-економічні можливості східних та південних регіонів України.

Не зважаючи на надскладні умови існування в перші місяці війни, українське суспільство було неймовірно об'єднаним та само організованим. Волонтери, представники приватного бізнесу намагалися вирішувати проблеми державного рівня – за свій кошт доставляли ліки, харчі та інші необхідні речі тим, хто цього потребував. Наприклад, після зупинки роботи підприємства «АртемСіль» через російські ракетні удари (м.Соледар неподалік м. Бахмут) в Україні почався серйозний дефіцит солі. Артемівське родовище кам'яної солі постачало понад 90% солі загалом в Україні. За рік це підприємство видобувало 2 млн. тонн солі. Окрім задоволення українських потреб, сіль також ішла на експорт до 15 країн світу. Для порівняння Дрогобицька солеварня (Львівська область) збільшила потужності до 55 тонн в місяць, але цього замало навіть, щоб забезпечити Львівську область [8]. Але вже через місяць приватному бізнесу («Fozzy Group» – «Сільпо», «Fozzy», «Фора» та інші, також «АТБ-МАРКЕТ») вдалося домовитися із постачальниками солі з інших країн: Туреччина, Польща, Румунія, які у співпраці із «Дрогобицькою Солеварнею змогли забезпечити усі магазини сіллю на понад 200 тон щомісяця [10].

Цей приклад ілюструє те, що на першому етапі війни не держава, а громада, волонтери, підприємці брали на себе відповідальність вирішуючи проблеми державного масштабу. Саме за ініціативою громадськості та за кошти громадян відбувалося формування добровольчих підрозділів, їх забезпечення, озброєння і т.п.

Що стосується соціальних відносин в перші місяці війни, можна зазначити, що українське суспільство було з'єднаним як ніколи. Взаємопідтримка, сміливість, усвідомлення своєї відповідальності за інших, альтруїзм, любов – ці почуття визначали поведінку багатьох українців. Дуже багато людей стали волонтерами, були створені як маленькі так і великі благодійні фонди: «Повернись Живим», «Сергія Притули», «Мирне Небо», «Nova Ukraine» та інші, що спеціалізуються на допомозі військовим, армії, медикам, рятувальникам і просто цивільним людям у наданні техніки, ліків, їжі та інших ресурсів [11]. Важливо зазначити, що ці всі фонди тримаються на «донатах» звичайних людей, які жертвують, як правило, невеликі суми. Але завдяки їм, за три дні благодійний фонд Сергія Притули зібрав 600 млн. грн. для купівлі чотирьох безпілотників Bayraktar TB2. Притула називав цей збір «Народний Байрактар». Так і виявилось, адже найбільша кількість транзакцій припала на суми розміром 100-1000 грн. – 44,7%, про це розповіли Forbes в пресслужбі фонду Притули [12]. Пожертви понад 100 000 грн. склали всього 0,01%. Це ілюструє обізнаність суспільства та високі морально-етичні цінності, усвідомлення необхідності особистої допомоги країні.

Щодо суспільних настроїв стосовно дій уряду, то в перші місяці війни суспільство практично одностайно підтримувало дії президента та уряду. На сьогоднішній день, за даними Українського Інституту політики, більшість українців (більше 80%) підтримують дії уряду та армії України щодо війни з Росією. Хоча, є й ті, хто критикує дії уряду та військового командування України, вважаючи, що війна з Росією була передбачуваною але президент та уряд не зробили достатньо для того, щоб запобігти їй. Є питання у суспільства

щодо незадовільних заходів для захисту мирного населення в зоні бойових дій та за недостатню підготовку армії до війни.

Стосовно так званого розколу країни на «Схід» та «Захід» важливо зазначити, що у перші місяці повномасштабного вторгнення такі міста України як: Львів, Одеса, Полтава, Ужгород, Чернівці та багато інших міст із регіонів де було більш безпечно приймали у себе біженців, безкоштовно надавали їжу та воду, свої оселі та просто намагалися допомогти тим хто тікав від жахів війни. Той самий відомий Львівський вокзал став пунктом незламності номер один в країні, адже туди їхали у першу чергу ті, хто планували вирушати далі — за кордон, або залишитися на той час у більш спокійному Львові, області [13].

В той період, більшість людей не бентежило якою мовою до них звертається людина, коли вона просить допомоги – води, їжі або просто сну у тиші після страшних прильотів та довгої, нестерпної дороги машиною чи залізницею, яка в той час стала «Дорогою Життя» для українців. Із сходу країни потяги їхали набиті людьми, переважно жінки та діти, а назад, із заходу, поверталися повністю забиті гуманітарною допомогою. Деякі машиністи, провідники потягів, слюсарі та інші робітники залізниці не спали більше ніж цілі сутки, будуючи безпечні маршрути для евакуації людей. Слід пригадати «коридори з людей» які були на кордонах Польщі, Словаччини, Молдови, Угорщини, Румунії та Німеччини)[14]. Там прості люди, дізнавшись про страшне горе яке спіткало Україну, допомагали хто чим міг. Це були найнеобхідніші речі – вода та їжа, одяг, іграшки та солодощі дітям й тому подібне.

Можемо зазначити, що в перші місяці війни українське суспільство демонструвало небувалу консалідованість. Всі традиційні розбіжності – мовне, релігійне та інші питання відійшли на другий план.

На жаль, варто зазначити, що станом на квітень 2023 роздратованість та втома від постійного стресу в суспільстві значно зросла. Знов підіймаються питання стосовно мови, того звідки хто приїхав та навіть релігійних вірувань.

Це все на превеликий жаль розколює країну. Виникає відчуття, що ці «болючі» теми роздмухують навмисно або з метою відволікти увагу від дійсно важливих подій, або з метою послабити опір українців, розколовши суспільство з середини. До того ж війна в Україні підірвала довіру до влади та політиків. Непоодинокі випадки корупції серед можновладців під час війни, безкарність такої поведінки; випадки зради в лавах СБУ(Служба Безпеки України), прокуратури та інших державних органах ; порушення громадянських прав та інші не припустимі випадки аморальної поведінки з боку посадовців різного рівня призводить до обурення населення.

Одним з останніх випадків великої корупції у міністерстві оборони став скандал із закупівлею яєць та інших продуктів харчування за значно завищеними цінами. Ця подія стала своєрідним етапом в зміні соціальних настроїв щодо оцінки дій державного керівництва. Обурення викликано не тільки самим випадком, а й на сам перед тим, що не було зроблено жодних адекватних висновків та реакції з боку влади. Люди пов'язані з цією історією залишилися на своїх посадах, досі не оприлюднені результати розслідування цього випадку.

До корупційних скандалів додаються ще й непоодинокі прояви «дідівщини» в армії, часті випадки примусової мобілізації з порушенням громадянських прав чоловіків та подвійні стандарти щодо мобілізації представників різних соціальних груп.

У цій ситуації владі необхідно, якомога швидше, почати робити системні кроки для повернення довіри до державних органів з боку населення забезпечивши безпеку, добробут та консолідацію суспільства.

Війна в Україні спричинила зміни в національній свідомості та ідентичності. Українці стали більш обізнаними зі своєю історією та культурою, більш патріотичними та єдиними. Прискореними темпами розвивається громадянське суспільство, формуються міцні зв'язки між громадянами та громадськими організаціями, посилюється їх політичний вплив. В першу чергу це пов'язано з зростанням недовіри суспільства до влади

та з усвідомленням власної відповідальності за свою долю та долю своїх рідних. Це тяжкий урок але він може зробити наше суспільство сильнішим та більш демократичним.

Щоб зміцнити суспільство та забезпечити безпеку країни, потрібно посилити увагу до національної єдності та інтеграції України до європейської та світової спільноти. Важливо також забезпечити ефективний захист прав людини та боротьбу з корупцією та криміналом, що становлять загрозу для стабільності країни.

Підведемо підсумок, повномасштабне вторгнення країни-терориста РФ на територію суверенної України призвело до маси політичних, економічних, культурних, соціологічних, духовних змін в нашій країні. З одного боку руйнування інфраструктури, економіки, безробіття, втрати на фронті, корупційні скандали та інші проблеми впливають на соціальні настрої негативним чином, підсилюючи роздратування, втому, недовіру до влади, агресію. Але в той же час ми можемо спостерігати й позитивні тенденції – консолідацію суспільства, піднесення самосвідомості, само ідентифікацію більшості громадян як українців, підйом зацікавленості до своєї історії, мови, культури, всього що асоціюється з українським. Віримо, Україна вистоїть у цій війні, та підніме стяг свободи в деокупованих містах.

«І вам слава, сині гори,

Кригою окуті.

І вам, лицарі великі,

Богом не забуті.

Борітеся — поборете,

Вам Бог помагає!

За вас правда, за вас слава

І воля святая!

Т.Г. Шевченко

Література

1. Економічна правда. Робота для ВПО: кого шукають роботодавці. Економічна правда.
URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/01/23/696249>
2. Situation ukraine refugee situation. Situations.
URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>
3. Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України. URL: <https://minre.gov.ua/>
4. Slovo i Dilo. В ООН назвали кількість українських біженців у Європі. Слово і Діло. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/01/05/novyna/suspilstvo/oon-nazvaly-kilkist-ukrayinskyx-bizhencziv-yevropi>
5. Програма Уряду щодо тимчасового переміщення підприємств з постраждалих під час війни регіонів. Дія. Бізнес - Головна сторінка. URL: <https://business.diia.gov.ua/cases/antikrizovi-risenna/programa-uradu-sodo-timcasovogo-peremisenna-pidpriemstv-z-postrazdalih-pid-cas-vijni-regioniv>
6. Практика переміщення бізнесу під час війни. URL: <https://e-tender.ua/news/praktika-peremishchennya-biznesu-pid-chas-vijni-1081>
7. Програма релокації підприємств | Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=3e766cf9-f3ca-4121-8679-e4853640a99a&title=ProgramaRelokatsiiPidprimstv>
8. Ukrinform. Дрогобицька солеварня збільшила потужності, але цього не вистачить навіть для Львівщини. Укрінформ - актуальні новини України та світу. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3491789-drogobicka-solevarna-zbilsila-potuznosti-ale-cogo-ne-vistacit-navit-dla-lvivsini.html>
9. Ukrinform. «Артемсіль» зупинилася через постійні ворожі обстріли. Укрінформ - актуальні новини України та світу. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3490408-artemsil-zupinilasa-cerez-postijni-vorozi-obstrili.html>
10. Ukrinform. Український ритейлер привезе 200 тонн солі у червні. Укрінформ - актуальні новини України та світу.

URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3492962-ukrainskij-ritejler-priveze-200-tonn-soli-u-cervni.html>

11. Мележик Т. Українські волонтери та фонди, які найбільше допомагають країні під час війни. ТСН.ua. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/top-volonteriv-ta-fondiv-yaki-zaluchili-naybilshe-groshey-dlya-shvidshoyi-peremogi-ukrayini-2181787.html>

12. Петрушко Л. Фонд Притули: Майже половину збору на байрактари забезпечили внески до 1000 грн – Forbes.ua. Forbes.ua | Бізнес, мільярдери, новини, фінанси, інвестиції, компанії. URL: <https://forbes.ua/news/kozhna-kopiyka-mae-znachennya-mayzhe-polovinu-zboru-narodniy-bayraktar-zabespechili-vneski-do-1000-grn-u-fondi-prituli-rozkazali-yak-lyudi-skiduvilis-na-bayraktari-05072022-6997>

13. Антон Птушкін. Як Укрзалізниця стала дорогою життя під час російського вторгнення., 2022. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=IR-1F1-bjic>

14. Терещук Г. «Гуманітарний коридор» для біженців на пункті пропуску «Краковець». Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/photo-krakovets-gumanitarniy-koridor/31754709.html>

15. Садловська К. Вийшли на ринок ЄС: з Харкова на Львівщину релокували підприємство з виготовлення меблів. Суспільне Новини. URL: <https://suspilne.media/284166-vijsli-na-rinok-es-z-harkova-na-lvivsinu-relokuvali-pidpriemstvo-z-vigotovlenna-mebliv/>.

16. Великий переїзд. Досвід релокації бізнесу під час війни. Новини України - останні новини України сьогодні - УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/society/velikiy-perejzd-dosvid-relokaciji-biznesu-pid-chas-viyuni-novini-ukrajini-11774737.html>